

VRTOVI I CRVENA MIJENA

DINKO TELEĆAN

SADRŽAJ

VRTOVI	1
I	2
vrtovi	3
<i>kad izostane sunce</i>	4
voda	5
botanički vrt	6
tamaris	7
jasmin	8
dionizijska	9
smiraj	10
plavi porođaj	11
šetnje s Issom	12
II	16
<i>i onda neka muha neki svrab</i>	17
nocturno	18
ponorna	19
sastanak s ružom	20

<i>na kraju se nakratko ipak</i>	21
nalikovanja	22
vulkanski put	23
lisabonski sarkofag	25
I mistici bez boga	26
II prekomjerje	27
puna luna	28
bjegunac	29
terror fati	30
otpadnici	31
domovinska glad	32
III	33
Davidu na dolasku	34
Wittgensteinov nećak	35
Flora	36
nevidljivom štioću	37
post scriptum	38
CRVENA MIJENA	39
sveta Sara	40

sveta Foška	41
humsko groblje	42
soleá	43
nestajanje	44
(i opet) usprkos	45
preobrazba asfalta	46
alertness	47
ničega glad	48
sve manje	49
greben	50
školice	51
samopljačka	53
naj	54
duša dijete riječ	55
budan na zemlji	56
molitva bogu Ra	57
pjesma jednog boga	58
milenijska ljubavna	59
rajski prozor	61
plamen	62
ljeto	63

lanac	64
crvena...	66
...mijena	67
crvena mijena (putopis)	68
<i>tmina te nema</i>	72
O autoru	73
Impresum	75

VRTOVI

Vrt valja izboriti. Proći sve puteve i preživjeti sve stranputice. Vrt dosegnut mimo kreševa prerusena je pustinja. Odlomci što slijede spjevani su pred nezaboravljenim ulazima u Vrt, oko kojega se kružno steru neizbrojivi labirintski vrtovi. U svakom od njih je dio tajne Vrta. Jer bez Vrta nema vrtova a bez njih nema njega. Kružni slijed vrtova isto je što i vrtnja vremena. U vječno slućenom Vrtu ta vrtnja staje, sve staje i nijemi zauvijek. O Vrtu se u njemu ne piše i ne pjeva, u njemu se *biva*: vrtlar.

*Todo el jardín es una luz apacible
que ilumina la tarde.*

*El jardincito es como un día de fiesta
en la pobreza de la tierra.*

*Cijeli je vrt jedna blaga svjetlost
što obasjava večer.*

*Vrtić je poput svečanosti
u siromaštvu zemlje.*

J. L. Borges

I

VRTOVI

vrtovi ili luke kako već hoće ti vrisak
gdje kroz tamne kolobare klizi raspala slika
spadaju kraste ljušte se ljuske
tope se svaštareve tlapnje
ključanje na vrhuncu se gusti do kristala
gasi se našeg igrokaza neutoliva larma
smiruje svevid očiju gladnih

nije mir nekog raja taj gdje stoluje utol
nego tek stara granica gdje staje ti mamurluk
utol u nemarnoj ništici nesvijeta počiva
u jednom beskrajnom zimskome jutru
kad raj se skrio u tolikim očima
i još se skrašava u jednoj osunčanoj naranči
što kraj sve razorivosti
raste sočna u nekoj luci
ili vrtu samostana u Granadi
u vrtu gdje se nevinost
može barem još poželjeti
izustiti

kad izostane sunce
otmem neku kuglu sjećanju
odem u vrt odabrati joj boju
i krstim svoje djelo
peharom mladog vina
pa ga šutnem visoko visoko
da stignem načiniti drugo sunce
prije no što ovo zapadne

a kad izostanu i sastojine
za moju svijetlu umjetninu
dostaje prije zore izgovorena
riječ:

Sad
Uzlijećem
Nošen
Crvenom
Euforijom

VODA

kako bih mogao podnijeti da budem samo pjesnik
pitao sam se jučer
kad jasno kao voda vidim da
sve se biva kad se jest
i kapi kiše na ogradi koju sam jučer obojao
i kapi znoja što sam ga prolio dok sam je bojao
i kapi vode koje su blistale na mojoj koži
kad sam se okupao poslije bojanja
ali što drugo uostalom znači biti pjesnikom

BOTANIČKI VRT

jesu zato oaze
sred praznoga pijeska
svjetska flora
i odraz bora
što se tamno ljeska
na površju izvora
i dvije staze
utabane u potkovi
da se samotari Zagrebovi
nestvoreni k cilju
krišom ispovijede bilju

TAMARIS

tamaris je mali div
od kojeg bih učio
kojim bih postao
kad se pročeste
napadi soli vlage i vjetra
kad se povijem promukao
tamaris uči
prijateljstvu s burom

nemoj umrijeti
a da bar jedne zime
nisi bio tamaris
propustio sinji sumrak
kroza šibljke svoje

JASMIN

bijela mijena
miris raja
bijela djeva
miris kraja mraka
u srcu ilinštaka

jasmin

sunca stijena
zdenac trajan
koji pjeva
miris prve pjesme
vodu bijele česme

DIONIZIJSKA

Béli Hamvasu u spomen

jer bez vina u svojoj zimskoj ćeliji
bez svega što ono svojim bojama grli i kori
bijah bez snage za slabost
jer istočih iz sebe tone titanske krvi
postao sam građanin vinograda
oprao se u pravatri
razišao se sa svime što nije sve
što ne toči se bistro zračno
sjajno ko na ljetnom nebu
munja

SMIRAJ

na otoku Istu u listopadu
u dosluhu s morskom tišinom
i tajnom što je božanski slijepo
pronosi galeb
ponad borova mirisa

ne mislim na izopćenje i ukletost
na brodolome davna bunila izaponoćna
ni na dragu koju nisam izgubio
jer je nisam niti imao
i ne mislim ni na što jer ništa nemam
i ništa nisam imao

ribari mi govore da navješta se bura
i njihove žene skupljaju osušeno rublje
a ja se povlačim pod bor kraj mora
da skupa mirišemo

PLAVI POROĐAJ

robi me krilo plaveti
što me rodi
tu pokraj Lokruma
na jugu kom se vraćam
ko blijedi polustranac

evo opet porođaj na modroj stijeni
otac Sunce ponosno se smiješi
majka More prinosi mu čedo
što mu izronjeni bozi ime nadjenuše
a babica galeb hita k daljem jugu
s pupčanom vrpcom u krvavom kljunu

čedo polako za njim kreće
da ne zakasni
na svoje iduće rođenje
i da potraži svoje ime prešućeno
u krilu čiste plaveti

Dubrovnik, svibnja '98.

ŠETNJE S ISSOM

I

nosi me vjetar;
u ruci čvrsto držim
napukli kompas.

II

cijelo jutro
ružmarin na rukama.
sjene se tanje.

III

stol na verandi,
odlažem vrč: kucaj u
drveno sunce.

IV

lastavica mi
proleti iznad glave:
na jugu li sam?

V

brstim livadu
grmom neutažen;
smije se ovca.

VI

neprimjetan je
kao pljusak u sobi
bagremov cvijet.

VII

mačke u vrtu,
ti i ja u krevetu:
 proljetni koncert.

VIII

(makovi)

krv puna vjetra
burka se u kolanju
sazrelog ljeta.

IX

tri se breze
iza prozora kočice:
trostruki prozor.

X

kroz vitraj gledam –
plav je crven i zelen
mjesec u crkvi.

XI

smokva u vrtu
smočena rosom; mokrim
pokraj zrikavca.

XII

čitam u vrtu.
na požutjelom papiru
jasminov cvijet.

XIII

divlje kestenje
pod neonskim svjetlima:
mnogostruki pad.

XIV

pod snijegom se
do tla savila grana:
starački prst.

XV

pauku mome
smeta svjetlo u sobi;
počinut ćemo.

XVI

Issa se budi
pod propupalom voćkom.
u torbi – cvijet.

II

i onda neka muha neki svrab
neka potmula bol
neki šulj neki žulj
upozori da nas taj ljetni sumrak
nije uznio onkraj nefigura
da posred čela i stola
lupa šaka neprebola
da u pijesku žala koji okom bockamo
ima gruda katrana i krhotina boca ah

neka neka
grizi muho svrbi svrabu boli bolu
kradi od ružičasta sljepila
i krmeljava ljepila
neka znamo
koliko je još do kraja žala
koliko do Vrta

NOCTURNO

rane od zidova
tako svrbe
odjeci udarca
u bakar sumraka

trusna zemlja
pod korakom
i rosa raspršena
pod jezikom

nutarnje zide se mrvi
pred naletom vina
i seli se u san
nekog anđela

rane hoće san
a ranjenik bdije
i svojoj sovi pjeva
uspavanku

PONORNA

zvuče sa gromom
među ušima:

široko svjetlo kamena
nažuljane oči
munja što raspolavlja
muči i lomi
prije groma
prije pehara za svu žuč
i bdjenja

brdo se po kičmi kotrlja
u padu k dolini
gdje urla oluja
nijemim kulama
i zdencu predaka

njena se marama
tka u žalobni vihor
u vijenac na seoskom groblju
što ga vrana gladno čerupa

grom se ušutka
u rupi među dušama

SASTANAK S RUŽOM

okuražim se
ustanem iz samostana
najavi se dan bez groba
dan za sastanak s ružom

ptice opišu mi tihu radost
mjesto mene pjevaju snijeg
i ja ih brbljavo slijedim

sretnem svoju ružu
učini mi se krvavonijemom
a ona me opovrgne zlosretna
i kaže mi da sjednem

mjesto mene rekao si
a gdje ti je mjesto
kraj mene nije
među nama je previše
nekropola

razdražen uberem je
bar je u tom pogrebu
dan ugrabio svoj danak

* * *

("Šangaj", Gornji grad, 17. lipnja '98.)

na kraju se nakratko ipak
sastadoh s tobom ružo
u kineskoj rakiji
što je spraviše od tebe
ove su se večeri
rastopile nekropole

NALIKOVANJA

bolu nalik
tijelo svijem
ko kad kamenom razbiješ
kućicu ogrca

radosti nalik
poslije se smijem
kao žilu kad saviješ
u krvi grcam

VULKANSKI PUT

I

na putu za Damask na putu za Vezuv
rasturam maske raskidam veze
tek rječita igra u tom se gleda
a ne strast da se pobijede planete
i ukrste mačevi s onim što iza njih raste
s mlinskim kamenom u svome tijelu s dračem
s idiotskim demonom u svojim nesvijestima
s vlastitim jezikom što liže sliku oblaka
na crnome mramoru žrtveniku
na koji se polažem sav
do iduće erupcije

II

na putu k zaboravu ili vrtu
na tom putu prostranom postranom posranom
čergu čitaonici pretpostavljam
zvjezdopis rukopisu
bludnu džukelu nadmenom hrtu
i nema protuslovlja
u tom što ovo u čitaonici pišem
ni u tom kad izađem odavde
zapalim cigaretu od sedam milja
zamislim pred sobom zapjenjena konja
i stup dima na rubu visoravni
pa ugasim cigaretu
i vratim se unutra s mišlju
kako je teško voljeti te
skitnico nutrine moje
a ni kriv ni dužan

biti opismenjen
skrućen kao lava

LISABONSKI SARKOFAG

neka mi gospode dade tvoja gesta
da prepoznam taj čas tobom vođen
i ugasiti se pođem i tebe lišen
dvije hiljade milja od mjesta
u kojem vele da sam bio rođen
i u kojem promokao sada dišem

u kutu lisabonskog samostana
nabasah ljetos na svoj sarkofag
na dlaku mi po mjeri ko za vrag
grli me od tjemena do tabana

sklopih ili mi ti sklopi tada oči
i sunovratih se natrag gdje luči ne sjaje
u mračnu vodu u pradrevno jaje
uljuljan u najsajnijoj samoći

neka mi tvoja gesta gospode
podari još jednom dodir te vode
jer puštam otada na sve strane
a najviše na svoje luzitanske rane

I MISTICI BEZ BOGA

koliko nas živim
čini želja za ničim
želja da vičemo nikad ispunjena
i naspram šarena trajanja
i lajanja naših bližnjih
naša stekla promukla bakanja
šalju nas u raspukline raja
i pokatkad nešto zaleprša bijelo
iza rešetaka naše izbe
gdje ovjesismo taj iznošeni fenjer

koliko se vatrene vode bez brana
razlijeva po valjku mašte
što ju pali i hrani skriveni bog
toliko taštog tereta
i sitnih kićenih psina
prokazujemo iz koraka u korak
sve krvaviji i življi
sve više ničiji
i sve je bliže to zlatno polje
gdje se više do mile volje

II PREKOMJERJE

tako bespovratno zaljubljene ptice
u raskoš prekomjerja snova
u let ponad ponora i vrtova
božjeg tjemena i akrobatske žice
kako da ljubimo dušom cijelom
išta iskušano išta izmjereno

napetim budnim snom slobode
tako zasvagda rasanjeni i krti
odapeti bludnim izdahom smrti
što nas bez predaha u čelo bode
kako da čak i do zemne rose
u kojoj se zora mameći cakli
spuštamo svoje neizmjerne kose

sasma lako bez truna čudnog
sletimo uzletimo preko dolje
zabiti glavu u vlagu u polje
u prekomjerju otkriti Budnog

PUNA LUNA

noćas je oblak proždiro lunu
iz kolibe sam izišo u bunilu
popeo se na poznato stablo
da vidim dramu lune

crni nokti plameni
u bijelo drvo zariveni
i puna puna luna lu
kroz krošnju vapi za slobodom
na tren odriješena tamnog stiska
privlači pjev besanih pjevica
i luč u nekoju kuću
puna bludna luna lu

ove će noći trudni poludjeti
od pune lune pune lune lu
ukopane u mom ždrijelu

silazim sa stabla i pjevušim:
ubit će me luna lu
al nju neće oblak
puna puna luna lupa luu
auuuu uu uu u

BJEGUNAC

pleme hijena njuši njegov umor
na tragu bjegunca oštrem se zubi
njihov smijeh skoro dječji kao sablasni humor
ječi i srce mu se u trku glasno gubi

“o da sam duh da mi krv ne miriše
da sam bez mesa i sluha da sam sjena
da me se ne čuje izdaleka gdje zatravljen dišem
ne bih kleo sudbu hijenina plijena”

istom kad je pomisliti stigo i zausti
da je izlaz u preobraženju
stignut je bio od neke nježne čeljusti
i pretvoren zauvijek u hijenu

TERROR FATI

I

pretiče me proljeće

stepenicu po stepenicu

penjem se pa silazim

s uma

sa druma po kojem noć

brazdi penje se i pada

zatekao me

zaostali led

na stepenici

II

starac sklapa knjigu silovatelja

da prije sudnjeg časa pomiluje list

što je doprhnuo iz uvenula sna

da mu šapne:

u dio ti starče pada lišće

a ne zatravljeni žuti listovi

daruj vjetra duši njegovoj gospode

OTPADNICI

stanujemo
u blizini ruševnog mlina
oko njega rastu makovi
i bistra djeca zore

vrata kuće bacismo u rijeku
i na njima plutamo
kao crvene česti predvečeri
gordo zaboravni i zaboravljeni

prije spavanja
čistimo rđu s brava
i općimo s dusima
iz prastarih kupusara

prah koji jesmo drugovi
čist je kao voda
napuštene vodenice
a naš stan se sažima
u kap usijanja
u mak

DOMOVINSKA GLAD

naberi mi par riječi dušo
s one logoreične krošnje
pokupi makar natrule
što padnu s mokrog štanda

gladni smo dušo pjesmotvora
ostava je puna paučine
i mi postimo bez glasa

grlati tresu krošnje
kose klasje i deseterački kolju
po ušutkanim poljima

naberi bar dvije koprive dušo
ali pazi da ne popustiš hajci
pokupi što iz popucalog džepa pada
bit će bar za koji haiku
za jednu reš pečenu stihiju

III

DAVIDU NA ODLASKU

i tako si odlučio
izroniti iz noći i vode
u ovo obilje uzaludnog
gdje jedino tvoje golemo postajanje
uglazbljuje šutnju predaka.
upute ti ne treba
tek znaj da su tamne misli
na korak do korijena ruže
da je ne vide blatom poprskanu
ni kristal što se poslije kiše prosipa.
i misli na leptire kada stigneš
na njihov početak i njihov kraj
a najviše na način
na koji od jednog do drugog stižu.
ostalo su tvoja pitanja ničiji odgovori
par srca što te prate
u novo stoljeće
i vrt koji ćeš osvajati polako

veljače '98.

WITTGENSTEINOV NEĆAK

*Qui vit sans Folie,
n'est pas si sage qu'il le croit.*
La Rochefoucauld

besramni luđače
polufilozofe crna ovco
operni hohštapleru
divovski jurodive
neumro gradiš
binu što pliva
i toneš pod njom
dublje no itko od tvoje svojte
ti majstore apsurd
i prepada na tupost
strpaše te naravno
u svoju nečistu savjest
i čistu luđačku košulju
pak je življe od njihovih života
bilo tvoje umiranje
a voljelo te troje
jedna žena jedan pisac zdvojni
i Bog
zacijelo

FLORA

ne beri makove Flora
oni u vazi brzo sahnju
i ne cvatu kao ti
istom ubrana

NEVIDLJIVOM ŠTIOCU

pravo kažeš
vrijeme je za vremena kraj
i dosta vrtlarstva za noćas

kažeš tvoja braća
bezimeno su krvarila
po vrtovima što ih ni dotaknuo nisam
svojim crvenim slapom

tako je sa smrtnim srcima
sve bi htjela
a narastu u ništa
kad već nismo te sreće
da budemo breza

pravo kažeš
iako od pijetlova jedva te čujem
vrijeme je za vremena kraj
pa predloži početak
budi početak

preostao je vrt
u koji s visine samo svoga kamena
skočiš naglavce
prije nego što pročitaš
ovu pjesmu

POST SCRIPTUM

pijesak je iscurio;
naše su vrijeme zrnca
slijepljena za stijenke.

CRVENA MIJENA

*Visita interiore terrae:
rectificando invenies occultum lapidem.*

SVETA SARA

uteknula svetost
utrnula svjetlost.
caruju idoli
i trolovi kroče
poharanim tlom.
od njih se sklanja
crna djeva Sara
svetica nomada.
iz dubine mora i gora
ona blagosilja i svijetli
onome tko luta.
Ciganin s bakljom
osvjetljava tamno lice Sare
da ga vidi
gladno mu dijete
i da ga upamti
do kraja svijeta

SVETA FOŠKA

bijela joj bijaše duša
a snježnokratak vijek

tamnoputa joj glava pade
na svetišta crveno tlo
gdje cijeli i putove svijetli
tijelima sakatim u vremenu

bijela joj bijaše duša
a crni krvnik vrijeme bez vjere

i sada tvoja glava pada
i sada tvoju dušu traže
tamne zvijezde kratkovijeke
i Bog koji se došeta kadšto
u rujne kutke Istre
kao nekoć među nerođene

HUMSKO GROBLJE

na proplanak podno groblja
probija se poluzagušeno sunce

u jedinom tom je sumraku
sve što ikad itko htjede vidjeti
san svih slikara
san svih mojih bdjenja

ne znam kamo ću sutra
s crvenog ovog brda
(ne kupujem povratne karte)
tek znam da spustit ću se
i oglušiti na zov iza leđa

kanda izbavio sam sunce od zapada
pa ga zamazao
gustim bojama prošlosti i prikazanja
i grudama prašnjava čuvstva

o biti na visini sunčevog obećanja
tu podno groblja
onkraj groblja u rijetkom zraku
onkraj groblja na uskom šumskom putu
što se spušta prije mjeseca
u crvenu maglu!

SOLEÁ

por la madera oscura flotan
los seis soles de soledad
doce rosas sonoras brotan
sólo 'nel oro de su unidad

NESTAJANJE

suton, rijeka, pušim.
miriše na papar i prašinu.
djevojka pokraj mene
smije se ko riječni galeb
što se gubi u oblaku dima
iznad mene.

noć, rijeka.
mirisi su svjetliji
a usta zauzeta drugačije.
iz njih kanda zrikavac se čuje.
nema dima ni rijeke
nema nje ni mene.

(I OPET) USPRKOS

spavač me sili da bdijem
ispucana zemlja da cvatem
a mrtva tjelesa iz mrtvih dušu da dižem

šine me čine da kliznem iz njih
visoka slova da psovkom ih zgromim
samo kose tvoje ko krošnje me gone
da u njima ruke polomim

željezo gledam što rđa ga grli
i kući hitam zlato da pravim
da tešem klešem i krešem
iz života život za žive
iz smeća prkosno cvijeće

PREOBRAZBA ASFALTA

sto lica samoće
skupi se u jednoj ulici pred zoru
poslije zore sklopiš savez sa suncem
samoća spadne na jedno lice
i izgubi boj:
duša postane ti vedri kralj
a čula jedre plesačice

ALERTNESS

neither daydream nor a nightdream
just a clear whole-hearted stream
of the upper and the lower
a sudden blow of the starry water
daily revelated rose
nightly discovered bodies
all shining all obscure
in the midnight equipoise
I suddenly choose
the sunlight's hidden voice

NIČEGA GLAD

ništa je gladno
i hladno mami
da hrana mu se da

pladanj tvog mesa
nagona tvojih
ohlađenih ti jaja

ništa bi da se gosti
očima kostima tvojim
poklopljenim ti sjajem
na trpezi vraga

usta mu lakoma
svakom se groze
a valjda si jači
od njegove gladi

SVE MANJE

sve je manje vode
vode dobiše zle boje
sve je manje majki
majke se odseliše
sve je manje svemira
i sve je manje riječi
riječi sve je manje
da liju vode
da veličaju majke
i napuhuju svemir
svemir je smežuran
sve smežuraniji
i suhlji i crnji
vode su crne
majke u crnini
a svemir u tami
ponad vodâ i u njima
nabujala crnina
u tamnim koritima
skrivena zlatnina

GREBEN

taj sam greben već bušio svrdlima uma
rušio sam ga maljevima sanja
i topio u golemim vatrama mašte
jao jao kakve sam mu strahote radio

taj je greben odavno prah i pepeo
oplovljen svim poznatim brodovljem
potopljen u svim živim i mrtvim mislima
i preimenovan svim mislivim imenima

taj greben stoput je popljuvan i popišan
i pogažen stopalima stotinu mojih prijatelja
i otpuhan svim pakosnim vjetrovima
proklet svim kletvama i svladan svim silama

lomio sam ga i mrvio i treskao
i plesao mu mrtvački ples na grobu
a on je tu i opet tu i stalno tu
jer tu si ti i opet ja i stalno ti
i mali mali nerazorivi grumen
što na hrapavom ti ga nosim dlanu
nakon sve naše slave i naših kukavnih rušenja

ŠKOLICE

I

uvijek nadomak
nakon znoja i pijeska
i vojski i vjetrova
još uvijek nadomak
korak natrag pa naprijed
pa ništa samo pogled
uprt u nepitko svjetlo
koje je uvijek nadomak
i samo bi ruku
trebalo dići prokletu
ruku što ko u snima
uplašena djeteta
postaje drvena
i nadomak dverima
opet potop u javi
opet sto koraka natrag
niz stube od pijeska

II

a onda pokušaj drugi
snovani pokušaj
protrljaj oči
sruši stube
i na tepihu pijeska
ucrtaj zemlju pa nebo
uzmi kamičak i jen dva
hopa cupa cupa hopa
od zemlje od kuće do kuće
do neba

u par jednonogih skokova

SAMOPLJAČKA

valja sebe opljačkati
temeljito – ne tajeći sitnice na dnu džepa
ni ušteđevinu u postavi kaputa
treba si oduzeti iskrzane paravane
tolika trupla u krvotoku
i šarena sredstva za smirenje
oteti si nedjeljne molitvenike
i svežnjeve hrđavih ključeva
mape maglovitih gradova
i navodne osobne isprave
i onda kondorski raširenih ruku
dočekati lopova

NAJ

najveća se toplina širi
oko onog koji se svuče
dogola i iz kog ne viri
srce patvoreno što tuče

najveća je radost kad se kaže
nenaučena riječ i ponavlja
na svakom mjestu gdje se slaže
i ko dijete kr'jepi i obnavlja

najljepša je tišina u onog
što sa smiješkom stupa u rijeku
nag ko od nebesa i bosonog
u njoj se kupa ko u mlijeku

najsajnije zlato blješti
u rukama nevina kupača
koji kao tragač ne tiješti
svoju dušu punu drača

a od svih je najdivniji stih
u onoga golog tvorca
koji u buci i dreci je tih
i napustio je tijelo borca

DUŠA DIJETE RIJEČ

dušo –

bistrovida pustoši

na krovu zemlje

dijete –

opstanče prije vida –

rosa li ti oko

tama li ti nebo

riječi –

čahuro iz ognja

na dlanu mrtva djeteta

BUDAN NA ZEMLJI

nije mi do sna
ni do fantazme
ni do igre prazne

do zbiljske mi je ptice na ogradi
dok motrim ribu na tanjuru
do budne životinje
i pjenušavih kapi djetinjstva
ne do sna
ni spokojna dušosklona
što stapa me s dubljom laži:

na zemlji biti
al raščetvoren
ko ruža vjetрова

MOLITVA BOGU RA

jalov sam bez tebe Ra
pust bez mene tvoj je hram

u tami svijeta kad si skriven
sanjam biti tobom obliven

kad se raspeš u zvijezde Ra
u svakoj tvoj ištem plam

uskrš tvoj je u nutarnjoj zori
u oku vile zlatne kad zbori

klečim kad zaore se glasi pijetla
to blagovijest je ponovnog svjetla

kao biljka juga ko gmaz
čekam Ra tvog obilja mlaz

napuni njime do vrha mi čašu
da dušom mi se zvijeri ne razmašu

jer jalov sam bez tebe Ra
pust bez tebe moj je hram

i molim te tek jedno:
da sjenu vidim sjenom

PJESMA JEDNOG BOGA

smrtnici smrde
i boje se gledati na sat
boje se pjesama bez rime
prostranog neba
i mojih rijetkih darova

dali mi nezgrapna imena
jer se groze bezimenih stvari
dali sebi stotine sprava
da preteknu groznu pjesmu sata
i sjenu što ih stalno prati

crna im zavist smradna
a srce veće od mene
iz srca im krvavi vapaj se diže
pjevom eteričnijim od moje lire
i crvenijim od neba moga

u smradu svome smrtnici
nebeske mirise ćute
tad zaborave satne kletve
i sjete se mene i mojih
sebe i onog što trajanje nije
vina i jabuke prije zmije

MILENIJSKA LJUBAVNA

javljeno je da odlazi milenij.
vidim da mileniji prolaze pod vrhom olovke
i vidim da si bila jedan od tisuću crvenih oblaka
jednog od tisućkrat ispisanih milenija.

što je oblak olovci jedina moja
i što je olovka oblaku?
kreč na cvijeću i olovno nebo
što steže nesaopćivi san.
na vrhu sjediš nenapisana
netaknuta ipak i oblakom opasana
i jedan je milenij besmisleno prošao.

vjeruješ li zaista da su ista tvar
grafit ove olovke i dijamant?
i znaš li da se dijamantom ne piše nego reže
u kamen u prošlost i u kožu?
o kako se dičimo svojim otrcanim otkrićima
oblače moj prozirnobijeli!

o bila si i crni oblak
i ja sam ti pisao i pisao
a ti si rezala čvrste oblike
potplate ukletih cipela
tisuć puta lutajućih
i korijenje mandragore
pocrnjelo od tolike tame.

rasti rasti moj oblače tamni
zgusni se
i spusti kišu od tisuću dana
da spere sve što olovka napisa
i sve što sasušeno srce kaza

i poslije bijela i krilata
donesi vijesti o kopnu

RAJSKI PROZOR

kroz ista vrata
u raj se ulazi i izlazi

isto ih se otvara
samo ti nisi isti:
izlaziš kao mlado stablo
raskoljeno munjom

dugo si gledao kroz rajski prozor
i ulaziš natrag
kao stara zacijeljena maslina
veća od svojih plodova

PLAMEN

sâm sam

plâm sam

plamsam

LJETO

i čekano doba
teško me dotakne:
ko da nije ljeto duše
nego razgorena kukuta –
još jedna toplina
a ne jedini plam
koji sve stvara
i rastvara i zatvara

svukoše se bijela tijela
s kosom u usijanju
pa kroče i kližu
i sišu hranu za studen

dajte još! još žarča da bude
kugla u mozgu svijeta
i sjajnija od odbljeska mojih nokata
na svježe opranom prozoru

biti nepotreban –
to je sada tako lako...
o žuđeno doba
o jedino doba
prvi tvoj gost
na rubinskom kamenu za te
spaljuje duge rukave
i navlači ruho harlekina

LANAC

visoko nad vodom
visoko nad sobom
iznad umlja i bezumlja
iznad djela i nedjela
u tebi dakle neraspali
Bože hoću li biti

Bože hoću li biti
oblak sjenovitih stvari
sjećanje groma na munju
sjećanje dima na oganj
stalan san zemlje
ili bdijenje vode

ili bdijenje vode
bdijenje pijanog vrela
koje zuri iza stvari
prozirno ih žeđa
i prozirno ih utapa
jer stvari su velik san

stvari su velik san
san ulančan
lancem od osam karika
što gromko puca
sto osam puta
i ponovno se sastavlja

i ponovno se sastavlja
u vatri jarma
nad sajmom sna
čardacima vilovitim
skrovitim hodnicima

predaka i nasljednika

predaka i nasljednika
gomila u lancima
dva okovana bezbroja
dva stupa prašine
koja se sebi vraća
i od sebe bježi

i od sebe bježi
bježi od neba zemlje
od svoje utrobe
od svojih brojeva
od brojitelja
i bezbroja svojeg

i ja bezbroja svojeg sit
šest puta osam puta
još pitat ću za sebe
još pitat ću za tebe za nas
visoko nad vodom
visoko nad sobom

CRVENA...

zvijezda koja pada na zemlju
crijep koji brani od neba

oči galeba koji slijedi brod
oči plača i upotrijebljenog mača

boja duše za sebe izborene
kroz vrt ruža prohodale
ružom iskona postale
od trnja očišćene

boja u privremenom prijelazu
s rascijepljene zrele smokve
na rascijepljenu suhu smokvu
čija nutrina je kasni suton

cvijet usana i usmina
našminkana usta stare bludnice
pregrijano sunce kad se zatvore oči
i Gospodnja krv

...MIJENA

njome i u njoj i navijeke s njom
sve u mijeni
ništa u mijeni

jedno nemjenjivo neuništivo
pred kojim jezici nijeme
ko ugašeni životinjski životi
ili dijete sišlo s uma

o kratki dani cvatnje!
plodovi pojedeni u trenu mijene
i polako sušenje dreka na pločniku

zmija života polijeće u tanki beskraj
polijeće i krila ne čeka
jer zadnje mijene nema
ali sve se za nju sprema
za nju i njome i u njoj
Heraklite moj

CRVENA MIJENA

(putopis)

I

proključala grla ptica
pod crvenim oblacima
ponad zelene rijeke:
krici bez lica se sele
u vrelu tišinu džamije
u porumenjelu arabesku
i pod lukove mosta.
zgrade i daleka stabla
poprimaju boju pijeska

II

smiraj kanda se spušta
i na prijatelja ptica
putnika gotovog za molitvu
pod potamnjenim nebom.
grlo mu od krika suho
kao korito Guadalquivira
a srce mu raste i ide
za jatima na zapadu
makar izgleda zaspao

III

pod maskom ključa misao:
u crveno vrijeme ovog sutona
stane svo vrijeme svih sutona

i svi se mostovi stignu podići
sve ptice blagosloviti.
ulje što podmazivaše kotač vremena
istječe u vječitu vatru
ali krv i dalje kola
i otvara bolne oči.
vrijeme iščezava u srcu
i crveni suton već je crna noć
o već je još crvenija zora
a zelena rijeka već je modro more

IV

Bog je već sve rekao
putnik sve već pitao
i svega se odrekao
pa se ponovno svemu vratio
dozvan od zalutale ptice.
već sve se za njim otimalo
i sve bježalo od njega
i nijedna riječ da kaže:
stani – ovo je više od logora u pustinji.
a u pustinji se množi đavo
i zlo cvijeće sadi
cvijeće što vene od budnosti
i vonja na osušenu krv.
biti budan putniče u pustinji
biti nevidljivi cvijet
pijan od budnosti!
a Bog uvijek sve govori
i noć što slijedi
iza suludog ovog sumraka
samo je stanka
između dvije Njegove riječi

V

pitao se putnik bio:
koji sam sad od svih onih koji jesam?
koje noći lik izabrah
da pokažem se oku stranog grada
koji jezik da izgradim
suzvuk što do jutra pline?
gdje su zlatna vrata
i pamti li se igdje
budni san slobode?

isprobao sam sva oružja đavolja
dok nisam ostao bez svih udova
kako ću pred tebe Bože
ovako čađav ovako sakat?

kao vrhovi pera
upitnici bijahu zabodeni
putniku u vrat i kapke
a odgovor je jednoć bio:

“sí, soy extranjero”
y siempre lo seré
en todas partes
y sin lugar.
como un portero
de la noche serena
sin la puerta
que pudiera guardar.

VI

i mislio je bio:

letjeli bismo
letjeli do neba što se slika na platnu sna
o kad bismo to željeli
bez zadržke i zadnjih misli
bez ikakvih misli i težine
samo sa željom uperenom k oblaku
i s rukama preobraženim od želje
- u letu da kažeš:
danas sam kondor
odapet iznad uništenja
a jučer mi prag mrtvačnice bijaše uzglavljem
- o da nije težina naša želja
a sila teže misao naša
sve da bismo ne misleći
ostali to što mislimo da jesmo
sa dva silna bola
nepreboliva u leđima
i s pogledom uperenim u oblak
u našim rukama

VII

i jednog jutra lakomislenog
jutra svih jutara
kad put bez putnika ostade
i postade prvim i zadnjim pravim putom
nakon dugog sutona
i duge noći križeva
začu cvrkut
i zacvrkuta
i odluta u zlato

Córdoba, jesen 1999.

* * *

tmina te nema
ti je paraš kristalom
i zatvaraš.

Dinko Telećan

Rođen 1974. u Zagrebu, gdje je na Filozofskom fakultetu diplomirao filozofiju i anglistiku. Pjesme su mu objavljivane u brojnim domaćim časopisima, a kraći izbori iz opusa prevedeni na njemački, engleski, mađarski, španjolski, galješki, rumunjski, grčki, makedonski, slovenski, slovački i katalonski (dvojezična zbirka *Cada oliva és un estel fos*, Barcelona, 2010, s Markom Pogačarom). Pjesme na engleskom uvrštene su mu u antologije *Poets' Paradise*, *The Fancy Realm* i *Poetic Bliss* (Guntur, Indija, 2010-12). Koscenarist je animiranog filma *Plima Alena Zanjka* (2011).

Prevodi prozu i poeziju, teorijska i publicistička djela s engleskog i španjolskog jezika. Prevodio, među ostalima, R. Bolaña, J. L. Borgesa, J. Cortázara, H. Džubrana, T. Eagletona, R. Flanagan, J. G. Frazer, R. Gravesa, S. Greenblatta, W. Morrisa, E. Sabata, D. H. Thoreaua i S. Žižeka. Prevodi i za radio i televiziju. Povremeni je vanjski urednik u književnom izdavaštvu te na Trećem programu Hrvatskoga radija, na kojemu uređuje emisije Svjetska proza i Lica okolice.

Sudjelovao na književnim festivalima u Užicu (Srbija, Na pola puta, 2009), Jaipuru (Indija, 2010), Santa Cruz de Tenerifeu (Kanarski otoci, Španjolska, 2010), Wardhi (Indija, 2011), Zagrebu (pjesnički festival Stih u regiji, 2012), Bijelom polju (Crna Gora, 2012), Gunturu (Indija, 2012), Curtea de Argeșu (Rumunjska, 2013), Strugi (Makedonija, 2013), Solunu (Grčka, 2014) i Thiruvananthapuramu (Indija, 2014).

Za prijevod Frazerove *Zlatne grane* nagrađen je 2003. godišnjom nagradom Društva hrvatskih književnih prevodilaca, a nagradu Josip Tabak istoga društva dobio je i 2014. godine za prijevod knjige *Pjesme: moj izbor* Roberta Gravesa. Dobitnik je prve nagrade na natječaju časopisa *Zarez* za najbolji esej 2005. Na Sajmu knjiga u Sarajevu 2006. nagrađen za najbolji nefikcionalni prijevod godine (Slavoj Žižek, *Škakljivi subjekt*). Knjiga eseja *Pustinja* ušla je 2010. u najuži izbor za nekoliko književnih nagrada (Nagrada Zvane Črnja, Vjesnikova nagrada, Kiklop). Dobitnik Europske nagrade za poeziju na pjesničkom festivalu u Curtea de Argeșu 2013. godine. Za roman *Dezserter* dobio je 2014. Priznanje za knjigu godine koja pridonosi ozračju boljeg razumijevanja mirotvorstva, nenasilja i ljudskih prava.

Od 2002. godine član Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika. Iste godine učlanjen je i u Društvo hrvatskih književnih prevodilaca, u čijem je Upravnom odboru od 2004. do 2010. godine. Od 2009. član je Hrvatskog društva pisaca, a od 2013. Hrvatskog P.E.N. centra.

Objavio: *Kreševa* (pjesme, 1997); *Vrtovi & Crvena mijena* (pjesme, 2003, 2006); *Sloboda i*

vrijeme : (eleuterokronologika) (2003); *Iza* (pjesme, 2005); *Lotos, prah i mak* (putopis iz Indije i Pakistana, 2008.); *Pustinja i drugi ne-vremeni ogledi* (2009); *Plast igala* (pjesme, 2011); *Dezerter* (roman, 2013).

Biblioteka Mali rakun

knjiga 19

Dinko Telećan

VRTOVI I CRVENA MIJENA

© 2006 Dinko Telećan

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2006, 2015, 2016

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Aleksandra David

Urednici

Krešimir Pintarić
Dario Grgić

Fotografija

© Domagoj Lozina

ISBN 978-953-6924-49-3 (HTML)

ISBN 978-953-345-384-2 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-385-9 (PDF)

ISBN 978-953-345-386-6 (MOBI)

Prvo izdanje

AGM, Zagreb, 2003.